

HOOFDSTUK DERTIEN

De gelofte van de omhelzing

Houd je tong in bedwang

Van daar reisde Yudhishthira, de zoon van Kunti, van plaats tot plaats naar de Nanda en de Aparananda, twee rivieren die de angst voor het kwaad wegnemen. Hij kwam bij de Hemakuta, een berg waar geen ziekte was, en daar zag hij veel dingen die niemand kan begrijpen. Wie daar een woord zei, riep wolken op en een regen van stenen, bij duizenden. De mensen konden de berg niet beklimmen. Daar waaide en regende het altijd. Men hoorde er de Veda opzeggen, maar men zag niemand. ‘s Avonds en ‘s morgens verscheen er het offervuur, dat de offers naar de goden draagt. Vliegen staken er en verstoorden de ascese, en een moedeloosheid kwam over de mensen, en ze dachten aan huis. Yudhishthira vroeg Lomasha wat dat allemaal betekende.

‘Ik zal het je vertellen zoals wij het vroeger gehoord hebben,’ zei Lomasha. ‘Op deze top, de Rishabha-top, leefde een asceet die Rishabha heette. Hij werd vele honderden jaren oud, hij deed ascese en hij was snel in zijn woede. Toen anderen hem aanspraken, zei hij tegen de berg: "Wie hier een woord spreekt, op hem moet je stenen werpen." En hij riep de wind en zei: "Geen geluid." Daarom wordt hier iedereen die spreekt door een donderwolk tot zwijgen gebracht. Dat heeft die grote rishi gedaan, en andere dingen heeft hij verboden.

Men zegt ook dat er lang geleden mensen achter de goden aan gingen toen die naar de Nanda kwamen, om hen te zien. De goden wilden niet gezien worden, en ze maakten deze streek onbereikbaar, met bergen als hindernis. Vanaf die tijd konden de mensen de berg niet eens zien, laat staan beklimmen. Wie geen ascese heeft gedaan, kan deze grote berg niet zien en niet beklimmen. Houd daarom je tong in bedwang, zoon van Kunti.

Hier hebben alle goden hun offers gebracht. Je ziet het nog: dit gras lijkt op kusagras, het gras van de offers, en veel bomen staan er als offerpalen. De goden en de rishi's wonen hier nog altijd, en hun offervuur zie je 's avonds en 's morgens. Wie hier baadt, raakt ter plekke zijn kwaad kwijt. Baad hier met je broers. Als je je in de Nanda gewassen hebt, ga je naar de Kaushiki, waar Vishvamitra zijn zware ascese deed, de zwaarste die er is.'

De koning baadde daar met zijn gevolg, en toen ging hij naar de Kaushiki, de heilige, mooie rivier met haar koele water.

'Dit is de Kaushiki,' zei Lomasha, 'de heilige rivier van de goden. Daar zie je de mooie hermitage van Vishvamitra, en hier is de hermitage van Vibhandaka, een afstammeling van Kashyapa, die een heilige naam heeft. Zijn zoon was Rishyashringa, een asceet die zijn zinnen in bedwang had. Door de macht van zijn ascese liet hij Indra regenen: in een droogte was Indra, die de asura's Vala en Vritra doodde, bang voor hem. Die zoon, vol vuur, werd uit een hinde geboren, en in het land van Lomapada deed hij een groot wonder. Toen de oogst er weer stond, gaf koning Lomapada hem zijn dochter Shanta.'

'Hoe kon Rishyashringa uit een hinde geboren worden?' vroeg Yudhishthira. 'En hoe kreeg hij zijn ascese, als hij geboren was uit een paring van een mens met een dier, die niet bij elkaar horen? Waarom was Indra bang voor die jongen, en liet hij het in een droogte regenen? Hoe zag Shanta eruit, de prinses die haar geloften hield en het hart verleidde van hem die als een hert in het woud leefde? En als Lomapada, de koninklijke wijze, de dharma volgde, zoals men zegt, waarom liet Indra het in zijn land dan niet regenen? Vertel me alles over Rishyashringa.'

En Lomasha vertelde.

Vibhandaka was een brahmaanse rishi, door zijn ascese gezuiverd, en zijn zaad was nooit vruchteloos. Hij straalde als een stamvader van de schepselen, en de rishi's van de goden eerden hem. Hij kwam bij een groot meer, en daar deed hij lange tijd ascese, tot hij er uitgeput van was. Toen hij eens het water aanraakte

om zich te reinigen, zag hij Urvashi, de apsara, en zijn zaad viel in het water. Een hinde had dorst, en ze dronk het op met het water, en ze werd zwanger. Die hinde was een dochter van de goden. Lang geleden had Brahma, die de werelden maakte, tegen haar gezegd: 'Je zult een hinde worden, en als je als hinde een muni ter wereld brengt, ben je vrij.' Wat Brahma bepaalt, is nooit vergeefs, en wat het lot gemaakt heeft, moet gebeuren. Zo werd uit die hinde de zoon van Vibhandaka geboren, een grote rishi.

De jongen deed altijd ascese, en hij groeide op in het woud. Op zijn hoofd had hij de hoorn van een hert, en daarom noemde men hem Rishyashringa, Hertenhoorn. Behalve zijn vader had hij nog nooit een mens gezien, en zo was zijn geest altijd gericht op onthouding, zoals een leerling van de Veda.

In die tijd regeerde Lomapada, een vriend van koning Dasharatha, over de Anga's, het land in het oosten. Men zegt dat hij brahmanen iets beloofd had en zijn woord niet had gehouden, en de brahmanen hadden hem verlaten. Door dat vergrijp tegen zijn huispriester liet Indra, de god met de duizend ogen, het niet meer regenen, en het volk leed. De koning vroeg wijze brahmanen, die ascese deden en de koning van de goden konden laten regenen: 'Hoe kan de regen komen? Bedenk een middel.' Ieder zei wat hij dacht, en een van hen, een muni die boven de anderen uitstak, zei tegen de koning: 'De brahmanen zijn boos op u, koning. Maak goed wat u misdaan hebt. En laat Rishyashringa halen, de zoon van de muni. Hij woont in het woud, hij weet niets van vrouwen, en hij leeft in eenvoud. Als die grote asceet uw land betreedt, gaat het meteen regenen.'

Lomapada maakte goed wat hij misdaan had. Hij ging weg, en toen hij terugkwam, waren de tweemaal geborenen hem weer goedgezind, en het volk ontving zijn koning. Daarna riep de koning van Anga zijn raadslieden bijeen, mannen die de leerboeken en de staatskunst kenden, en met hen bedacht hij een middel om Rishyashringa te laten komen. Hij ontbood de voornaamste courtisanes, die in alles bedreven waren.

'Lok Rishyashringa, de zoon van de rishi, met list,' zei hij tegen hen. 'Win zijn vertrouwen en breng hem naar mijn land.'

Maar de vrouwen werden bleek. Ze waren bang voor de koning en voor de vloek van de rishi, en ze zeiden dat het niet kon. Een van hen, een oude vrouw, zei tegen de koning: 'Ik zal het proberen, grote koning. Ik breng die asceet hierheen. Maar u moet me alles geven wat ik nodig heb. Dan kan ik Rishyashringa, de zoon van de rishi, verleiden.'

De koning stond haar alles toe wat ze wilde, en hij gaf haar veel rijkdom en edelstenen. Ze nam vrouwen mee die mooi waren en jong, en zonder uitstel ging ze het woud in.

De gelofte van de omhelzing

De oude vrouw bouwde een hermitage op het water, een boot, om te volbrengen wat de koning wilde, zoals hij het had opgedragen en zoals haar eigen verstand het haar ingaf. Er stonden bomen op, door mensenhanden gemaakt, met bloemen en vruchten, en struiken en ranken die zoete vruchten gaven, wat men maar wilde. Het was er mooi en lieflijk, haast niet te geloven. Ze legde de boot vast, niet ver van de hermitage van Vibhandaka, en liet mannen nagaan waar de muni gewoonlijk rondliep. Zodra ze een moment vond waarop hij weg was, legde ze haar dochter uit wat ze moest doen en stuurde haar erheen, een courtisane, en een verstandige.

Die ging naar de plek waar de jongen altijd zijn ascese deed. Ze kwam bij de hermitage en zag de zoon van de rishi.

'Is alles goed met de asceten, muni?' zei ze. 'Hebben jullie wortels en vruchten genoeg? Ben je gelukkig in deze hermitage? Ik ben gekomen om je te zien. Neemt de ascese van de asceten toe? Is het vuur van je vader niet minder geworden? Is hij tevreden over je, brahmaan? Zeg je de Veda op, Rishyashringa?'

'U straalt als een licht,' zei Rishyashringa. 'Ik denk dat ik voor u moet buigen. Ik zal u water geven voor uw voeten, en vruchten en wortels, zoals de dharma het wil. Ga zitten waar u maar wilt, op deze mat van kusagras met een zwarte hertenhuid erover, die is zacht. Waar is uw hermitage? En wat is dat voor gelofte die u houdt, brahmaan? U ziet eruit als een god.'

'Mijn hermitage ligt achter deze berg, afstammeling van Kashyapa, drie yojana's hiervandaan, een heerlijke plek. Daar is het onze dharma dat er niet voor ons gebogen wordt, en we raken geen water voor de voeten aan. Jij moet niet voor mij buigen, ik moet voor jou buigen. Zo is de gelofte die ik houd, brahmaan: ik moet je omhelzen.'

'Ik geef u rijpe vruchten,' zei Rishyashringa, 'bhallataka's, amalaki's, ingudi's uit de droge streken en de vruchten van de priyala. Neem ervan zoveel u wilt.'

Ze gooide ze allemaal weg en gaf hem kostbare lekkernijen, smakelijk en mooi, en Rishyashringa vond ze heerlijk. Ze gaf hem geurige kransen, kleurige, glanzende kleren en de beste dranken, en ze was vrolijk, ze stoeide en ze lachte. Vlak bij hem speelde ze met een bal, en ze boog zich als een rank die doorbuigt onder haar vruchten. Ze drukte haar lichaam tegen het zijne en omhelsde Rishyashringa, meer dan eens. Ze boog de bloeiende takken van de sala, de ashoka en de tilaka naar zich toe en brak ze af. Beneveld door de drank, en alsof ze verlegen was, verleidde ze de zoon van de grote rishi. Ze zag dat hij opgewonden was. Ze vlijde zich nog eens en nog eens tegen hem aan, en zei dat ze het vuuroffer moest gaan brengen. Langzaam ging ze weg, en ze keek om.

Toen ze weg was, bleef Rishyashringa achter, buiten zichzelf van verlangen. Kort daarna verscheen Vibhandaka, de afstammeling van Kashyapa, met zijn geelbruine ogen, behaard tot aan de punten van zijn nagels, een man die de Veda opzei en in verzonkenheid leefde. Hij zag zijn zoon daar alleen zitten, in gedachten verloren, zuchtend, met zijn ogen naar boven gericht, en hij zei: 'Waarom heb je geen offerhout gehakt, jongen? Heb je vandaag het vuuroffer gebracht? Heb je de offerlepels schoongemaakt, en heb je het kalf bij de koe gebracht die de melk voor het offer geeft? Je bent niet zoals altijd, mijn zoon. Je zit te piekeren, je bent er niet bij. Waarom ben je vandaag zo ellendig? Ik vraag het je: wie is hier vandaag geweest?'

'Er is hier vandaag een leerling van de Veda geweest,' zei Rishyashringa, 'met zijn haar in strengen. Hij was niet klein en niet al te groot, en hij was vol vuur. Zijn haar was blauwzwart, glanzend en geurig, heel lang, en met gouden koorden doorvlochten. Om zijn hals glansde een sieraad, zoals de bliksem aan het hemelgewelf. En onder zijn keel had hij twee ballen vlees, zonder één haar, heel mooi. Bij zijn navel was hij smal, en zijn heupen waren breed. Onder zijn kleed van boombast schemerde een gouden gordel, net zoals deze van mij.' Hij legde zijn hand op zijn eigen gordel.

'En aan zijn voeten had hij iets wonderlijks dat rinkelde, en om zijn polsen waren ook zulke dingen gebonden die geluid maakten, net als dit kralensnoer van mij, waarmee ik mijn mantra's tel. Als hij bewoog, klonken ze als ganzen die uitgelaten roepen op een meer. Zijn kleren waren vreemd en prachtig, de mijne zijn lang zo mooi niet. Zijn gezicht was prachtig, en wat hij zei deed mijn hart goed, maar als ik naar zijn stem luisterde, deed het me vanbinnen pijn. Hij geurde, vader, zoals een woud midden in de lente geurt als de wind erdoorheen waait. Zijn haar was netjes opgebonden en in twee gelijke helften

op zijn voorhoofd gescheiden, en zijn oren waren bedekt met mooie ronde dingen.

In zijn rechterhand had hij een wonderlijke ronde vrucht. Die sloeg hij naar de grond, en dan sprong ze weer hoog op, keer op keer, heel vreemd. Hij sloeg ernaar en draaide rond, zoals een boom die door de wind heen en weer wordt geschud. Toen ik naar hem keek, vader, leek hij een zoon van de goden, en ik voelde een vreugde en een genot die ik nooit gekend had.'

Vibhandaka zei niets. 'Hij omhelsde me opnieuw,' zei Rishyashringa, 'hij greep me bij mijn haar en trok mijn gezicht naar zich toe, hij legde zijn mond op mijn mond en maakte een geluid, en dat maakte me blij. Water voor zijn voeten wilde hij niet, en deze vruchten die ik voor hem had gehaald ook niet. "Dat is mijn gelofte," zei hij tegen me. Hij gaf me andere vruchten, nieuwe. Ik heb ze gegeten, en deze hier zijn niet zo lekker. Ze hadden geen schil zoals deze, en geen harde pit. Hij gaf me, met zijn edele gestalte, ook water te drinken dat heel lekker was, en toen ik het gedronken had, was ik nog blijer, en het leek of de grond bewoog.'

Rishyashringa raapte de kransen op die op de grond lagen. 'Dit zijn zijn kransen, kleurig en geurig, met zijden draden doorvlochten. Hij heeft ze hier laten liggen en is teruggegaan naar zijn eigen hermitage, stralend van zijn ascese. Sinds hij weg is, weet ik niet meer waar ik ben, en mijn lichaam brandt. Ik wil zo snel mogelijk naar hem toe, en ik wil dat hij hier altijd rondloopt. Ik ga naar hem toe, vader. Wat is dat voor gelofte die hij houdt? Ik wil met hem dezelfde ascese doen als hij, die zware ascese. Mijn hart wil het. Het doet me pijn als ik hem niet zie.'

Shanta

'Dat zijn rakshasa's, mijn zoon,' zei Vibhandaka. 'Ze lopen rond in zo'n wonderlijk mooie gedaante. Hun schoonheid is ongeëvenaard, maar ze zijn uiterst wreed, en ze denken altijd na over hoe ze de ascese kunnen verstoren. Ze nemen mooie gestalten aan, jongen, en ze verleiden je met hun listen. Met hun wrede daden storten ze de muni's in de wouden uit hun geluk en uit hun werelden. Een muni die zichzelf beheerst en de werelden van de goeden wil bereiken, moet niets met hen te maken hebben. Ze doen kwaad, en het verstoren van de ascese is hun genoegen. Die dranken, mijn zoon, zijn slecht en mag men

niet drinken: slechte mensen drinken ze. En die kransen, kleurig, stralend en geurig, zijn niet voor muni's.'

Vibhandaka ging de vrouw zoeken. Drie dagen zocht hij, maar hij vond haar niet, en hij ging terug naar zijn hermitage.

Toen hij weer eens vruchten ging halen, zoals de asceten dat doen, kwam de courtisane terug om Rishyashringa te verleiden. Zodra Rishyashringa haar zag, rende hij op haar af. 'Laten we naar uw hermitage gaan,' zei hij, 'voordat mijn vader terugkomt.'

Met een list kregen de vrouwen de enige zoon van Vibhandaka in de boot, ze maakten de boot los, en terwijl ze hem onderweg bekoorden, voeren ze naar de koning van Anga. De koning liet de stralend witte boot op het water liggen, zo dat ze op een hermitage leek, en van de oever uit legde hij er een prachtig woud aan, dat de Koninklijke Hermitage heet. Rishyashringa bracht hij in de vrouwenverblijven van zijn paleis, en meteen zag hij de regen neerstromen, en de wereld liep vol water.

Lomapada had gekregen wat hij wilde, en hij gaf Rishyashringa zijn dochter Shanta tot vrouw. Om de woede van de vader voor te zijn, liet hij langs de weg die Vibhandaka zou nemen, koeien weiden en velden ploegen, en hij zette er veel vee en sterke herders neer. 'Als de grote rishi Vibhandaka jullie naar zijn zoon vraagt,' zei hij tegen hen, 'moeten jullie je handen vouwen en zeggen: "Dit vee en deze akkers zijn van uw zoon. Wat kunnen we voor u doen, grote rishi? We zijn allemaal uw dienaren, gebonden aan uw woord."'

Vibhandaka kwam met wortels en vruchten bij zijn hermitage. Hij zocht zijn zoon, maar hij vond hem nergens. Hij werd razend, en omdat hij vermoedde dat de koning hierachter zat, ging hij op weg naar Champa, om de koning van Anga te verbranden, met zijn hele land. Moe en hongerig kwam hij bij de rijke kampen van de herders. De herders ontvingen hem met alle eer, en hij bracht er de nacht door als een koning. Na zo'n gastvrijheid vroeg hij: 'Van wie zijn jullie, beste mensen?'

Ze kwamen allemaal naar hem toe. 'Al deze rijkdom is voor uw zoon gemaakt.'

Overal waar hij kwam, werd hij geëerd, en overal hoorde hij die zoete woorden, tot hij bij de koning van Anga in zijn stad aankwam. De koning ontving hem met eer. Vibhandaka zag de dorpen en de kampen van de herders, hij zag zijn zoon, en hij zag Shanta, zijn schoondochter, die opflitste als de bliksem, en zijn grote woede kwam tot rust, en hij schonk de koning zijn gunst. Hij liet

zijn zoon daar, en hij zei tegen hem: 'Als je een zoon hebt gekregen en alles hebt gedaan wat de koning lief is, kom je naar het woud.'

Rishyashringa deed wat zijn vader hem zei, en hij ging naar de plek waar zijn vader was. Shanta diende hem in het woud met liefde, zoals de ster Rohini aan het hemelgewelf Soma volgt, de god van de maan, zoals Arundhati Vasishtha diende, en Lopamudra Agastya, en zoals Damayanti Nala diende.

'Dit is de hermitage van Rishyashringa,' zei Lomasha. 'Ze siert dit grote meer, en haar naam is heilig. Baad hier, en als je gezuiverd bent en gedaan hebt wat je hier te doen had, trek dan verder naar de andere tirtha's.'

Het altaar in zee

Waar de Ganga in de zee stroomt, te midden van vijfhonderd rivieren, nam Yudhishthira het heilige bad. Vanaf de Kaushiki had hij een voor een alle heiligdommen bezocht, en nu trok hij met zijn broers langs de kust van de zee naar het land van de Kalinga's.

'Dit is Kalinga, zoon van Kunti,' zei Lomasha, 'waar de Vaitarani stroomt. Hier offerde zelfs Dharma, de god van de dharma, nadat hij bij de goden bescherming had gezocht. Dit is de noordelijke oever, waar de rishi's wonen en waar de tweemaal geborenen altijd komen, met een heuvel erbij, een plek voor offers. Het is hier als op het effen pad van de goden, waarlangs wie de dharma volgt naar de wereld van de goden gaat. Ook andere rishi's hebben hier lang geleden offers gebracht.

Hier was het ook dat Rudra, die ook Shiva heet, bij een offer het offerdier greep. "Dit is mijn deel," zei hij. Het dier was weggenomen, en de goden zeiden tegen hem: "Kijk niet begerig naar wat van een ander is, en verslind niet alle riten." Ze prezen Rudra met mooie woorden, stemden hem gunstig met een offer en eerden hem. Daarop liet hij het dier los en ging weg langs het pad van de goden. Daarover zingt men hier een oud vers, Yudhishthira: "Uit angst voor Rudra bestemden de goden voor hem voor altijd het beste deel van alle delen, het verse." Wie hier dat vers zingt en het water aanraakt, ziet het pad van de goden voor zich, en zijn oog wordt helder.'

De Pandava's en Draupadi daalden af in de Vaitarani en offerden water aan hun voorouders.

‘Ik heb nog maar het water aangeraakt, Lomasha,’ zei Yudhishthira, ‘en kijk, ik ben niet meer in de wereld van de mensen. Door uw welgezindheid zie ik alle werelden. En dat geluid zijn de asceten van het woud, die hun mantra’s opzeggen.’

‘De plek waar je dat geluid hoort, is driehonderdduizend yojana’s hiervandaan,’ zei Lomasha. ‘Zwijg, koning. Wat je hier ziet, is het woud van Brahma, de Zelfgeborene. Daar bracht Vishvakarma, de bouwmeester van de goden, een offer. Bij dat offer gaf de Zelfgeborene de aarde met haar bergen en wouden aan Kashyapa, als offerloon. Maar zodra ze gegeven was, zonk de aarde weg, en woedend zei ze tegen Brahma, die over de werelden heerst: "U mag me niet aan een sterveling geven, wie het ook is. Die gift is vergeefs: ik ga naar de werelden onder de aarde." Kashyapa, de rishi, zag hoe ze wegzonk, en hij stemde haar met zijn ascese gunstig. Toen kwam ze weer boven uit het water, en ze stond daar in de vorm van een altaar.

Daar zie je het, koning: de plek heeft nog duidelijk de vorm van een altaar. Het altaar reikt tot in de zee en rust erop. Klim erop, en je zult sterk worden. Ik wens je alle goeds: klim erop en steek de zee alleen over. Ik zal de riten voor je welzijn verrichten terwijl je erop klimt, want zodra een sterveling het aanraakt, gaat dit altaar de zee in. Zeg dan deze woorden van waarheid, en klim snel op het altaar: "Agni, Mitra, de schoot, de wateren en de godinnen: jij bent het zaad van Vishnu, de navel van de amrita." Spreek zo de woorden van waarheid, en ga dan de zee in. Anders mag niemand de zee aanraken, die uit de goden is voortgekomen, zelfs niet met de punt van een halm kusagras.’

Na de riten voor zijn welzijn ging Yudhishthira de zee in en deed alles wat de rishi hem had opgedragen. Daarna ging hij naar de voet van de Mahendra, de berg van Parashurama, en daar bracht hij de nacht door.

. . .

HOOFDSTUK DERTIEN van *De wapens van de goden*, boek 4 van *De Mahabharata opnieuw verteld* door Jan de Vries. Dit hoofdstuk staat op mahabharata.nl/lezen/de-wapens-van-de-goden/de-gelofte-van-de-omhelzing/, met de verhalen, de personages en de plaatsen erbij. Het volgende hoofdstuk, *Rama, Rama*, staat op mahabharata.nl/lezen/de-wapens-van-de-goden/rama-rama/. Het hele boek is als PDF en EPUB te downloaden op mahabharata.nl/lezen/de-wapens-van-de-goden/. Nederlandse tekst © 2026 Jan de Vries; werkeditie, niet in de handel.